

پرونده صبا درباره سینما و سیاست

آیا سینمای ایران سیاسی است؟

سمیه خاتون
گفت و گو

هنر و میدان سیاست باهم ارتباط دارند. اما تفاوتش در کشور ما این است که میدان هنر و به‌ویژه میدان سینما کاملاً سیاسی شده و با سیاست در هم تنیده است. به این معنی که ما با پدیده‌های مواجه هستیم که ذات و ماهیتش به دلیل حضور و نفوذ سیاست در آن تغییر کرده است. به هر حال، جامعه ما پذیرفته است که حتی اگر فیلم سیاسی در ایران ساخته نشود، خودش به پدیده‌ای سیاسی تبدیل می‌شود. خبرنگار صبا با همین موضوع به سراغ هنرمندان رفت و نظر آنها را درباره این پرسش کلیدی از سینمای ایران جویا شد، برخی صادقانه جواب دادند و برخی از جواب دادن به این سوال طفره رفتند. به امید اینکه روزی خورشید وحدت و وفای در سینمای ایران طلوع کرده، و دیگر صحنه مقدس آفرینش‌گری ملعبه‌ای برای بروز دیدگاه‌های شخصی نباشد و نزاع‌های سلیقه‌ای و جناحی از این صحنه رخت بر بندد. چه در دست هنرمندان و چه در دست مسئولین تصمیم گیرنده، در ادامه نظر هنرمندان را درباره این پرسش می‌خوانید که:

آیا سینمای ایران سیاسی است یا خیر؟

سینمای سیاسی و یا سینما سیاست! این دو مفهوم دو مقوله کاملاً مجزا از هم هستند که برای درک تفاوتشان ابتدا باید دانست که چطور یک پدیده فرهنگی، اجتماعی یا هنری در جامعه می‌تواند به یک مسئله سیاسی تبدیل شود؟ و یا فرایند سیاسی شدن پدیده‌های غیر سیاسی چگونه صورت می‌پذیرد؟ سینما با رویکرد سیاسی در کشورهایی که التهابات سیاسی را در دوره‌های مختلف تجربه کرده‌اند همیشه به شکلی چشمگیر شدت گرفته است. کشور ما نیز در طول سال‌های متمادی در کشمکش‌ها و بزنگاه‌های اجتماعی سیاسی مختلفی قرار گرفته که سینماگران نسبت به آن بی‌تفاوت نبوده‌اند. در تمام دنیا فیلم‌های سیاسی داریم ولی معمولاً سینما در این کشورها فاصله خود را تا انداره‌ای با سیاست حفظ کرده‌اند و سینما به یک پدیده سیاسی تبدیل نشده است. ماهیت سینما در بسیاری از کشورها حتی سینمای هالیوود، فرهنگی و هنری باقی مانده؛ یعنی فاصله بین سیاست و ساحت فرهنگ و هنر تا اندازه زیادی رعایت شده است، هر چند میدان

می‌کنم، اخبار نگاه نکنم و مسائل سیاسی روز را دنبال نکنم و در نهایت وقتی دلم می‌خواهد با کسی در دل کنم به کوه پناه آورده و با کوه‌ها حرف می‌زنم.

احمد نجفی (باز بگر):

در ایران همه چیز سیاسی است حتی آب خوردن!

در ایران همه چیز سیاسی است حتی آب خوردن! اگر آب شرب روزانه مردم آلوده باشد، طبیعتاً عده‌ای سر و صدای سیاسی می‌کنند، مگر غیر از این است؟ من معتقدم هنرمندان ما هم بیشتر از اینکه سیاسی باشند، سیاست زده هستند. اما خود من به شخصه سیاست زدگی‌ایی که در برخی هنرمندان وجود دارد دوست ندارم و تحلیل کردن را به آن ترجیح می‌دهم. از نظر من دیگر وقت آن رسیده نوع گسترش ارتباطات و حتی نوع دیالوگ‌گویی خود را تغییر دهیم و تکلم خود را مبنی بر

که اینطور نیست، من باز هم تاکید می‌کنم که هنر ما سیاسی است. هنرمندان نیز ناچاراً برای اینکه کار کنند گاهی مجبور می‌شوند ملبس شوند به آن چیزی که به مذاق بالا دستی‌ها خوش بیاید. منظور من اصلاً شرایط حال و حاضر این کشور و یا آن کشور نیست من معتقدم که سیاست به طور کلی علم جذابی نیست. تدابیر، محافظه کاری و سفسطه پردازی‌های که در علم سیاست است در هنر راه ندارد و هنرمند باید کاملاً خالی از این اتفاقات باشد، هنرمند تنها باید به حظ و به کمال انسان بپردازد. در سیاست هیچ‌گونه کمال انسانی نخواهیم دید.

علیرضا زرین دست (فیلمبردار):

به این مسائل ورود نمی‌کنم

من به این مسائل ورود نمی‌کنم و تاجایی که ممکن است سعی

رسول صدر عاملی (کارگردان):

سینمای ایران تماماً سیاسی است

سینمای ایران تماماً سیاسی است، رفتاری هم که با هنرمند که می‌شود کاملاً سیاسی است، با این شرایط حالا آنچه که روی پرده اکران می‌آید را خدا می‌داند که چیست؟! هنرمند هم از ناچاری شرایط را پذیرفته چرا که از بدو ماجرا به جای اینکه با او اجتماعی رفتار شود با او سیاسی برخورد شده است، در ایران وقتی یک هنرمند اثر انتقادی اجتماعی می‌سازد، از کار او تعبیر سیاسی می‌شود در حالی که در دنیا اینطور نیست. در سینمای ایران هر حرفی که بزنیم تعبیر سیاسی از آن می‌شود. و این مسئله بزرگترین آسیب در سینمای اجتماعی ایران است و به همین دلیل است که دیگر سینمای اجتماعی نداریم. و از نظر من برای رفع تمام مسائل چاره‌ای ندارم جز اینکه بگذاریم زمان بگذرد، سینمای ایران به زمان نیاز دارد.

محمد رضا عباسیان (مدیر فرهنگی):

سینمای ایران سیاسی نیست

خیر سینمای ایران سیاسی نیست، اما اینکه در ساختار اجرایی سیاست‌ورزی‌هایی وجود دارد اجتناب‌ناپذیر است البته منظورم سیاست‌های دولتی نیست، کلیت سیاستمداران به خورد کردن را می‌گویم که نه تنها در سینما بلکه در همه صنعت‌ها وجود دارد، این مسئله بر خورد سیاستمداران در همه جای دنیا بخصوص هالیوود هم وجود دارد و حتی معتقدم سینمای ایران چند قطبی است، طوری که سینمای روشنفکری و تجاری که در بخش خصوصی فعال هستند، یکدیگر را قبول ندارند و در بخش دولتی هم شاهد سینماهای با کارکرد متفاوت هستیم. در کل از نظر من سینما و سینماگران ایرانی شرایط خوبی برای ساخت و پرداخت به انواع مضمون‌ها دارند و در ایران فیلمسازها خیلی راحت‌تر از هر جای دیگر دنیا فیلم می‌سازند.

علی روئین تن (کارگردان):

سینما در ایران صد در صد سیاسی است

سینما در ایران صد در صد سیاسی است، و متأسفانه این اصلاً خوب نیست. البته ممکن است وزیران در این باره نظر دیگری داشته باشند، چرا که برای آنها مسئولیت و پیشبرد اهداف کاری‌شان در اولویت است و دغدغه‌های خود را دارند، نه دغدغه هنر! وزیران فراموش کرده‌اند که نماینده‌ای از دولت هستند در جهت تسهیل کار هنرمندان و کمک به بالندگی هنر، و در زمان انتخاب و گزینش تنها حرف‌های خودشان را دیکته می‌کنند و به همین دلیل وضعیت هنر جبری می‌شود. یادم هست زمانی می‌گفتند سیاست ما دیانت ماست و اتفاقاً حرف خوبی بود اما حالا من احساس می‌کنم که دیانت ما هم زیر سوال رفته است چرا که سیاست ما بسیار سیاست نازیبا می‌شود. به همین خاطر من معتقدم که هنر سیاسی است و حالا هر کسی هم که ادعا کند

